
Spotřební daně

Obsah přednášky

1. Historie spotřebních daní
2. Základní pojmy a techniky
3. Sazby a výnos daní ze spotřeby
4. Harmonizace a koordinace daní

Historie spotřebních daní 1

- nejstarší daně vůbec (cla)
- původně měly naturální charakter
- účelem bylo postihnout zisky obchodníků, daně se však přesouvali do cen a tak na spotřebitele

- později se vývoj ubíral dvěma směry:
- první se snažil postihnout převod zboží např. mezi regiony (cla) nebo k spotřebiteli (daně obrátové) (%)
- druhý směr se snažil postihnout jednotlivá vybraná zboží a to formou jednotkové spotřební daně (z fyzických jednotek)

Historie spotřebních daní 2

- základem daně tak byl počet kusů (daň z dobytka), objem (víno, pivo), váha (cukr, sůl, tabák,...)
- tento způsob zdanění se aplikuje dodnes
- **se vzrůstající vahou zahraničního obchodu se obrátové (duplicitní) daně jeví jako nevýhodné (viz níže) a dochází k zavádění daně z přidané hodnoty (VAT)**

Historie spotřebních daní 3

- v ČR do roku 1992 obratová daň a od 1.1.1993 zavedena DPH
- od 1995 základní sazba snížena na 22% (Nejvyšší základní sazba v ČR: 23 %, nejnižší 19 % - do 2009. Snížená: nejméně 5 %, od 1.1. 2010: 10 %)
- **zavedení DPH znamenalo rozšíření zdaňovaných položek o většinu služeb**

Historie spotřebních daní 4

- roku 1967 DPH zavedena v Dánsku (za rok Německo a Francie) - dnes více než 60 zemích světa
- protože nutná podmínka pro vstup do EU, daň zaváděna i v ostatních evropských zemích:
- 60 léta: Dánsko, Francie, Německo, Švédsko, Nizozemí
- 70 léta: Belgie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Rakousko, V Británie
- 80 léta: Maďarsko, Portugalsko, Řecko, Španělsko
- 90 léta: Bulharsko, ČR, Estonsko, Finsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko

Historie spotřebních daní 5

- daň zatím není zavedena v USA - je výnosově silná – nižší vládní úrovně se tak brání přerozdělení finančních prostředků (Austrálie, Švýcarsko).
- Kanada a Japonsko jako kompromis zavedly DPH s nízkou sazbou 7 %, 3 %, Austrálie zavedla r. 2000 obdobu – GST, sazba 10 %, později i Švýcarsko, rok 1995: 8 %, 2,5 %, 3,8 %)
- daň naráží u méně vyspělých zemí, v důsledku náročné administrativy

Základní rozdělení

- daně všeobecné, čili daně z prodejů (obratů) (GST)
 - patří sem daně z obratu a daň z přidané hodnoty
 - vždy ukládány ad valorem

- daně selektivní, čili vlastní spotřební daně (akcízy)
 - akcíz vzniknul z „Excise Duty.“ V ČR používáme termín „spotřební daň, což je mírně zavádějící: Daně uvalené na spotřebu, včetně DPH, ekologických daní..“

Daně obrátové

- Daně z prodejů mohou být:
 - Jednofázové: z maloobchodního obrátu, z velkoobchodního obrátu, výrobová
 - Vícefázové: duplicitní (ZD hrubý obrát), neduplicitní (ZD přídaná hodnota)

Truhlář – 5000
Daň (20%) – 1000
Cena – 6000

Truhlář – 5000
Cena – 6000

Truhlář – 5000
Cena – 6000

Velkoobchod – 3000
Cena – 9000

Velkoobchod – 3000
Daň (20%) – 1600
Cena – 9600

Velkoobchod – 3000
Cena – 8000

Maloobchod – 4000
Cena – 13000

Maloobchod – 4000
Cena – 13600

Maloobchod – 4000
Daň (20%) – 2400
Cena – 14400

Vícefázová daň 1

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

1. Stupeň – 4000
Daň (20% z 10000) – 2000
Cena – 12000

Ø daň – 33,3%

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

1. Stupeň – 2000
Daň (20% z 8000) – 1600
Cena – 9600

2. Stupeň – 2000
Daň (20% z 11600) – 2320
Cena – 13920

Ø daň – 54,6%

- daň je kaskádovitá - duplicitní

Vícefázová daň 2

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

1. Stupeň – 4000
Daň (20% z 4000) – 800
Cena – 10800

Ø daň – 20%

Prvovýrobce – 5000
Daň (20% z 5000) – 1000
Cena – 6000

1. Stupeň – 2000
Daň (20% z 2000) – 400
Cena – 8400

2. Stupeň – 2000
Daň (20% z 2000) – 400
Cena – 10800

Ø daň – 20%

- daň je neduplicitní – zdaňuje pouze VA

Jak spočítat DPH ?

- existují dvě metody, jak určovat přidanou hodnotu
 - **metoda součtová (důchodová):** Přidaná hodnota odpovídá součtu důchodů, mezd, úroků a rent
 - **metoda rozdílová:**

přímá $VA = (\text{output} - \text{input}) \times \text{sazba}$.

nepřímá: administrativně jednodušší, proto používána všemi zeměmi EU. VA je output – input. Daň je určena nepřímo: od daně z celkových outputů je odečtena daň z celkových inputů, a to za určité období:

Daň na výstupu – daň na vstupu = output x sazba daně – input x sazba daně

Pozitiva a negativa daně z přidané hodnoty

- Neutralita
- **Možnost zdanit služby**
- **Výhodnost pro mezinárodní obchod**
- **Odolnost proti daňovým únikům**
- Spolehlivost výnosů pro stát
- Náročnost přechodu na novou daň (veřejnost, školení, registrace)
- **Administrativní nákladnost fungování daně** (množství plátců, náročnost účtování)
- Obavy ze zvýšení inflace
- Distribuční efekty daně

Výnos spotřebních daní

- výnos spotřebních daní je $\bar{\varnothing}$ v zemích OECD 12,0 % HDP (4,6 % X 16 %), z toho 8 % (2,2 % X 10,0 %) tvoří všeobecné

- EUROSTAT

- MFČR (2009)

	mld. Kč	%	%
HDP	3.628	100	
DP	833		100
DPH	177	4,9	21,2
SD+ED	124	3,4	14,9

Table 6 - Tableau 6.

Tax revenue of main headings as percentage of GDP
Recettes fiscales sous les principales rubriques en pourcentage du PIB

2004

	1000	2000	3000	4000	5000	6000	
	Income & Profits	Social Security	Payroll	Property	Goods & Services	Other	
	Revenu & Bénéfices	Sécurité Sociale	Salaires	Patrimoine	Biens & Services	Autres	
Canada	15.6	5.1	0.7	3.4	8.7	0.1	Canada
Mexico	4.7	3.1	0.2	0.3	10.5	0.1	Mexique
United States	11.1	6.7	-	3.1	4.7	-	Etats-Unis
Australia	18.2	-	1.4	2.7	8.9	-	Australie
Japan	8.5	10.0	-	2.6	5.3	0.1	Japon
Korea	6.9	5.1	0.1	2.8	8.9	0.9	Corée
New Zealand	21.7	-	-	1.8	12.0	-	Nouvelle-Zélande
Austria	12.5	14.4	2.6	0.6	12.0	0.4	Autriche
Belgium	17.4	14.1	-	1.8	11.3	0.0	Belgique
Czech Republic	9.7	16.2	-	0.4	12.0	0.0	République tchèque
Denmark ¹	29.5	1.2	0.2	1.8	16.0	0.0	Danemark ¹
Finland	17.1	11.9	-	1.1	14.0	0.0	Finlande
France ¹	10.1	16.1	1.1	3.3	11.1	1.6	France ¹
Germany	9.5	14.1	-	0.9	10.1	0.0	Allemagne
Greece	8.2	12.1	-	1.5	13.0	-	Grèce
Hungary	9.0	11.5	0.9	0.9	15.5	0.3	Hongrie
Iceland	17.0	3.2	-	2.5	15.9	0.1	Islande
Ireland	11.8	4.5	0.2	2.1	11.4	-	Irlande
Italy	12.9	12.5	-	2.5	10.8	2.3	Italie
Luxembourg	12.6	10.7	-	3.0	11.5	0.1	Luxembourg
Netherlands	9.2	13.8	-	2.0	12.0	0.2	Pays-Bas
Norway ¹	20.3	9.5	-	1.1	13.1	-	Norvège ¹
Poland	6.1	14.0	0.3	1.3	12.4	-	Pologne
Portugal*	8.3	11.0	-	1.6	13.3	0.2	Portugal*
Slovak Republic ¹	5.7	11.9	-	0.6	12.1	-	République slovaque ¹
Spain ¹	9.8	12.1	-	2.8	9.8	0.2	Espagne ¹
Sweden	19.0	14.3	2.4	1.6	13.0	0.1	Suède
Switzerland	12.7	7.1	-	2.5	6.9	-	Suisse
Turkey	6.9	7.5	-	1.0	14.9	1.0	Turquie
United Kingdom	13.2	6.8	-	4.3	11.5	-	Royaume-Uni
<i>Unweighted average:</i>							<i>Moyenne non pondérée:</i>
OECD Total	12.5	9.4	0.3	1.9	11.4	0.2	OCDE Total
OECD America	10.4	5.0	0.3	2.3	8.0	0.1	OCDE Amérique
OECD Pacific	13.8	3.8	0.4	2.5	8.8	0.2	OCDE Pacifique
OECD Europe	12.5	10.9	0.3	1.8	12.3	0.3	OCDE Europe
EU 19	12.2	11.7	0.4	1.8	12.3	0.3	UE 19
EU 15	13.4	11.3	0.4	2.1	12.1	0.3	UE 15

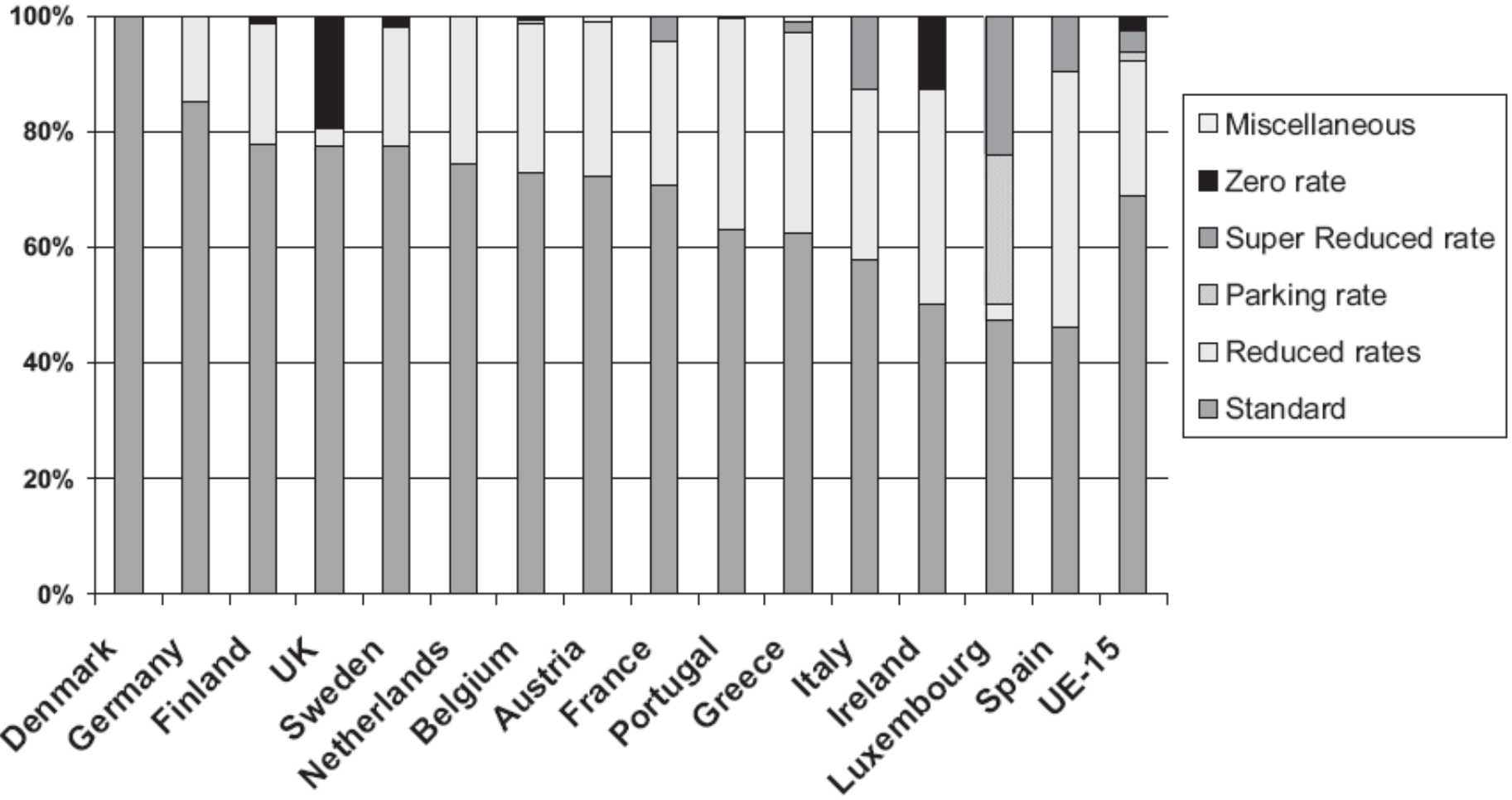
EU 27

- Od roku 2000, podíl nepřímých daní ku HDP kol 13,8 %, což je více, než pro země OECD
- Vyšší podíl je charakteristický pro post komunistické země (Bulharsko až 55 %, oproti průměru 38,4 %.)
- ČR výjimka: 30,5 %, nejnižší v EU, ale nejvyšší pojistné, přes 44 % (kritika OECD)

Proč existuje snížená sazba DPH?

- **sociální funkce** (Dostupnost)
- **zabránění regrese** (Daňová spravedlnost) (VB-2000, na 20 % ZD aplikována 0 sazba, DPH má mírně progresivní charakter)
- **podpora některých odvětví**
- **služby „s vysokým podílem lidské práce“ – viz směrnice 1999/85/ES**

Chart 4: Share of the different VAT rates as a % of the whole taxable base, year 2000

Harmonizace a koordinace daní

Obsah – HARMONIZACE A KOORDINACE DANÍ

- definice
- proč k ní dochází
- pozitiva a negativa
- koordinace přímých daní
- harmonizace nepřímých daní
- harmonizace a koordinace v ČR

Harmonizace a koordinace daní

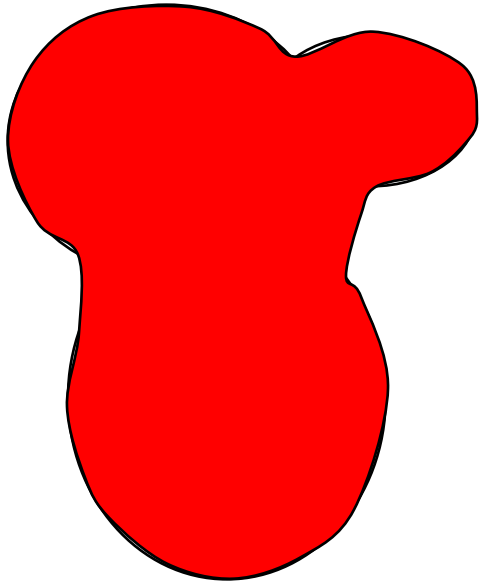
KOORDINACE

- vytváření bila/multilaterálních schémat zdanění, za účelem omezení arbitrážních obchodů

HARMONIZACE

- přibližování a přizpůsobování národních daňových systémů, vytváření společných pravidel
- určení daně, harmonizace d. základu, harmonizace d. sazby

Harmonizace a koordinace daní

- KOORDINACE (OECD)
- HARMONIZACE (EU)

Proč k ní dochází

- EU: zásady volného trhu a 4 svobody: volný pohyb zboží, služeb, práce a kapitálu
- svět se globalizuje – snaha jedinců vyhnout se dani a reakce vlád
 - mobilní daňové základy
 - daňové ráje -> úniky

pozitiva a negativa

- zlepšení fungování jednotného trhu (zboží, kapitál, služby a práce)
- zabraňuje daňovému dumpingu
- sbližování daní -> sbližování výdajové stránky
- nemožnost vyhnout se placení daně
- zjednodušení administrativy - > úspora nákladů, času a peněz firem
- daně = nástroj fiskální politiky (monetární - €), jejich úpravou naplňujeme specifické ekonomické a sociální cíle
- existence tradic v daňových systémech
- určitá míra daňové konkurence je zdravá (bariéra zvyšování daní a veřejných výdajů)

Koordinace DPPO

Diskuse OECD a EU

- Transfer pricing – Arm's Length Standard
- Smlouvy o zamezení dvojího zdanění
- Harmful tax competition
- Ruding Report (Common Consolidated Tax Base)

- The Parents-Subsidiary Directive 90/435/EEC
- The Mergers Directive 90/434/EEC
- The Savings Directive 2003/48/EC
- The Interest and Royalties Directive 2003/49/EC
- Viz. Široký: Daně v Evropské unii

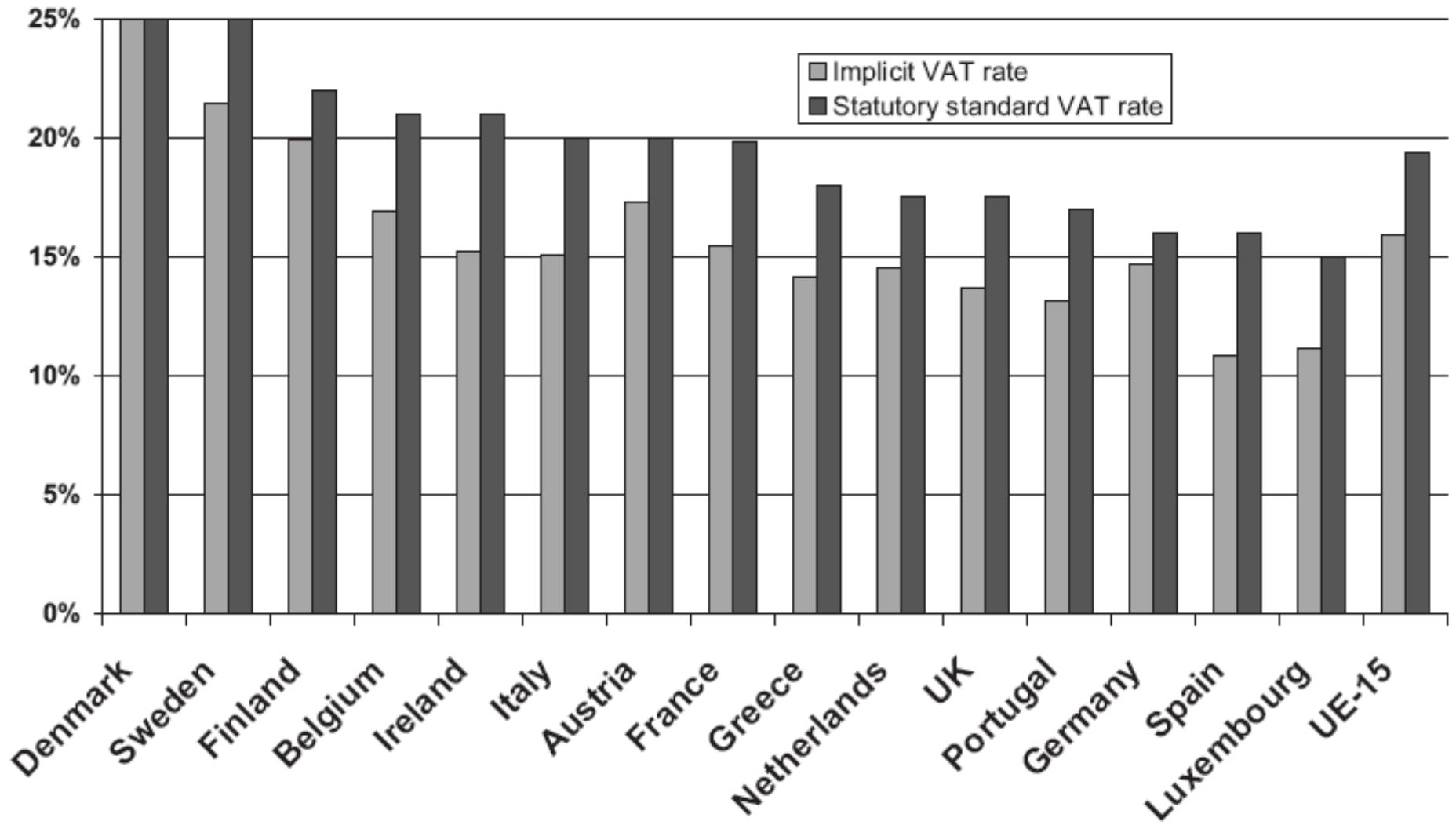
Harmonizace DPH

- volný trh je v EU jedním z hlavních cílů
- vznikla potřeba k harmonizaci daňového práva v EU („šestá směrnice“ + státy žádající o vstup do EU → 2007: nová právní úprava: 2006/112/ES

PRAVIDLA PRO DPH (nutná daň pro vstup):

- standardní sazba 15 % a výše (zakázána zvýšená)
- maximálně jedna (2) snížená v minimální výši 5 % na zboží z přílohy H
- možnost nulové nebo tzv. “supersnížené” sazby k použití u vývozu a služeb sociálního charakteru
- celá řada výjimek

Chart 6: Statutory Standard VAT rate and implicit VAT rate (year 2000)

Harmonizace DPH - princip země původu a země spotřeby

- 1987 bylo navrženo přejít postupně na jednotný princip zdanění podle země původu
- obchod uvnitř unie = uvnitř státu
- v roce 1993 zrušeny hraniční kontroly - tranzitní systém (+informační systém VIES – VAT information exchange system: elektronická databáze informací související s plněním uvnitř EU)
- pozor: roste důležitost výnosu VAT
- stále cíl princip země původu + lepší kooperace
- Nicméně „dočasný systém“ se osvědčil

Harmonizace spotřebních daní

- od roku 1992 existují minimální sazby daně na určité komodity
- alkoholické nápoje, tabákové výrobky a minerální oleje (**DÚ – ČR sazby**)
- přesto existují značné rozdíly mezi členskými státy
- minimální sazby daně nebyly valorizovány - většina zemí uplatňuje vyšší sazby -> ?
 - pokročit v harmonizaci a stanovit daně pevně?

Ekologické daně

- Zapracována do zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů
- Transpozice směrnice Rady 2003/96/ES (zdanění energetických produktů a elektřiny)
- Účinnost od 1/2008
- Týká se: elektřina, zemní plyn, pevná paliva (uhlí, koks)

Další diskuse

- „zdanění“ osobních aut
- zdanění Labour intensive services
- výjimky u „jednotné“ DPH

- Informace a zdroje: viz Široký, Láchová, Kubátová, Svátková, EC, OECD

Děkuji za pozornost!